

Napút-füzetek

52.

Petz György

Csillagalattjáró

Filozófia

Akkoriban áradásnak örült Kis-Ázsia. Epheszosz apraja-nagyja boldogan rohant a folyóhoz, enyhülést lelni az izzó nyári melegben, amelyet a nagy éjszakai zivatarok hiába próbáltak mérsékelni.

– Mit dünnyögsz? – kérdezték a bölcset. – Gyere fürdeni! Azt mondják, jól úszol, mutasd meg! – s Epheszosz fiai játszottak a vízben, a hűsben.

A tudós saruját óva a partszélig ment, mintha őrizné a vizet, úgy tetszett, akárha a tömeget vigyázná merész szemekkel. A csillogás szélén, ott motyogott, de senki sem értette:

– Pantha rhei – ismételte. – Minden mozog. Nem léphetsz kétszer ugyanabba a folyóba! – szögezte le.

– Ugyan már, mester, gyere a vízbe! – hívták olajos testű ifjak, szatírféjű vénék.

A mester utálta a zavaros vizet. Olykor-olykor eljárt a fürdőbe, a tengerre, de a folyóba a lábát sem tette be.

– Senki nem léphet kétszer ugyanabba a folyóba – ismételte, s arca, nyaka úszott az izzadságban. A meleg és az izgalom verejtékcseppjei barázdákat vágtak poros bőrére. – Pantha rhei? – de volt egy mögöttes sejtése.

Tudta, hogy az egész mint olyan, moccanatlan. Mit is magyarázna most ezeknek? A tények elismerésének is megvan a maguk évszaka. Ez nem az. Elszégyellte magát.

Egyszer sem lépett a folyóba.

A fröcskölők, féktelen jókedvükben aznap csak egy embert fojtottak a folyóba. Azt, aki hiába tátozott, jelzett kétségbeesetten az üres part felé.

A mester már nem őrizte a vizet. Otthon rótt szögletes betűit.

Thalassza I–IV.

(I. ÁTÚSZÁS)

Hangzik a mélység,
melledben dobban,
gyomrod, lábad alatt
hűsen cirógat.
Lehet akármi:
sziklák közt szakadék,
sós vizek hegye és
zúgó plazma-lét.
Virágzó kertjében
virágtalan pásztor,
medúzamezőben
megvacogó álom.
Kifordult világból,
kifordult magából,
köztes, feledett lét:
alszom a világból.

(II. AKVÁRIUM)

Álom szítálja át a testet –
gondolatnak mondhatod,
vagy hívd halálnak;
elcsorgó könnyű kristály olvad,
folyó felől a lét is
árad, hoz-visz, áll;
s te eltűnődsz e Léthe partján,
lenne-volna több a part,
s mederbe bújni;
itt a kép aranyhala a száz
kiált, üvölt, s víz mossa
egyre át csak át;
a döbbenet s a légzés egyre
megy, és van előbb, és lesz
tovább, te pikkely.

(III. MI VÉGRE)

Ha nem tudom meg, mit beszél a tenger,
nem tudom meg, mi végre születtem.

Kié ez a tenger? Senkié.

És a lányok nevetése? Elviszi a szél.

És ráfagy végül mégis a szájra.

Kié ez a tenger, ez a kék nevetés?

Tudja: mire vár a szél,

merre a hajók – fehér fogak gyöngye,

a rálapuló felhők –

Kié a tenger nevetése?

(IV. THALASSZA)

A tenger akarok lenni

és nem a hullámok.

A víz, és nem a habja.

Mélységet kívánok, derűset,

s nem nap mint nap kedélyt,

mi elragadja.

Vagy egy nyugalom része

lenne az is, ha tudom:

tenger vagyok,

ki csupa felszín

és csupa mély;

kit felkavarhat egy fuvallat

– felszínén;

s odalenn várja

végtelen nyugalma;

visszatér, aki úgy hiszi:

örökre hullám és hab is –

magába öleli a mély.

Thalassza.

(Coda)

Egész a partokig,

szerelmem,

moszatig, fővenyig;

ameddig csöppnyi

állatok virágzanak,

s már-már hal nélkül

úszik a csontváz –

ugye addig ringunk,

ingjuk a vizeket, bársony,

csöndbe fulladó barátom,

ugye addig.

Csillagalattjáró

1.

Ó, jaj, hogy minden jelképpé válik,
amit kívántam egyszerinek, de úgy,
hogy bármikor megtörténhet, mert
hétköznapi, nincs mítoszuszálya,
kométafeje; de anyag és van, és nincs,
amit múltnak-jövőnek hívnak,
mert volt a lesz, és eljő a múlt,
találkát adnak mindenk e percben,
hisz egyszeri, mert nincsen történelem,
most keletkezik mi örökre kihuny,
s nem hunyhat ki, mi örökre keletkezett,
mert minden jelképpé válik, e vihar,
mit kívül érzek s a csönd is,
mely belülről fakad, s túl égzengésen
üzen egy nagyobb csöndebb csöndnek.

2.

A hasonlóságban – különbözünk
különbözőségben – hasonlítottunk;
Parmenidész szeretője lett volna Zénon,
Szókratész körülöttük ifjú suhanc,
Platón meg kitalálta az egészet,
hogy őbele folyjon minden patak,
s legyen ő a tenger, amiből párák szállnak,
s ha jövő folyamai lesznek is, lehullott
esőjét magukba gyűjtve majd egyszer –
mind belefolyjanak: múltból, jövőből;
mert oly könnyű és oly nehéz az idea.

3.

A napok
Kikelnek belőlem, mint apró magocskák
és a szál vagyok én, mire fölfűzetnek.
Eleje se vége, s csomótlan szál vagyok,
nyakakba nem illő, mert isten ékszere:
nincsen aki hordjon, nincsen ki viseljen.
Lehet, hogy a csillag, mire nézünk, rég nincs.
Lehet, hogy az óránk rég rosszul jár;
s nincsen idő – mire úgy hittük rég.
Sötét az éj – mert bárki lehullhat,
mit véltünk öröknek – mind odahagy;
mítoszaink mind belsőkbe nőnek,
s ráég a testünk, míg élve marad.
Kikelnek belőlem, mint apró magocskák
és a szál vagyok én, mire fölfűzetnek.
Eleje se vége, s csomótlan szál vagyok,
nyakakba nem illő, mert Isten ékszere.

4.

Uram,
én a világot magammal mértem,
vagy rámértem magam a világra,
s nem értem, mivel megmérni véltem
egy világnapban az ellibbenő szárnyat.
Próbálhat-e mértéket, kinek mértéke
megállapodás, fényeknek megállj,
és súlya a fénynek, hogyha megállt.
Mennyi a bizalom bennem, elfutóban,
hogy amit látok, nem volt, hanem van,
csillagot, Téged, én tartlak össze,
múltból néző szemmel jövőt hiszek,
ez minden, amit becsülünk mának;
ami köztünk van és általa mi;

nem áltat testvériség csillagporfényc,
aluljárókból porosan lépek,
nem nézek Rád, mégis tekintetem mélyén
helyed van; jobbik énem, a hasonlatos –
és gyermekkezemmel szélforgót ragadok:
enyém a szél és napodon árnyékot adok.

5.

Miért gondolod: fiad inkább rokon,
közelebb állna hozzád, mint apádhoz
te álltál egykoron,
hisz most közelítesz, korosodván,
hajadból kifakuló jelennel,
mikor idegenben
is meglátod mindazt, ami rokon,
már-már mindenki ismerőse vagy,
közöd sosincs részhez,
mindig az egészszel kell hogy tartsál,
melynek része lehetsz.

6.

Hogyha tudnám mind, mit egykor tudtam;
házam, szobám oly hatalmas volna,
milyen apró voltam benne egykor;
Istennek is más mérete lenne,
sokkal nagyobb és egyszerre
sokkal kisebb lenne.

7.

Ó, a madár, mind a madár,
lelket visz, lelket kaparász,
megül ágon, feketéllik
csőre, karma egybe fénylik;
fényesség a lelkek titka,
tépi-marja, ki hogy bírja,
kinek nem jut – annak könnyű,
csinál, mintha volna szörnyű,
éhe lenne, lélekéhes.

8.

(Egyiptom felé)
Kisebbik nevem tudom idelenn én is,
a nagyobbbról nincs ismeretem; hordhatnám
pedig, és átíráthatnám a könyveket,
mik tőlem jönnek; úgy tesznek legalábbis,
de van egy még titkosabb
és legfensőbb olvasat,

minek hangját se hallom, szavát se értem,
ha el is jutna fülem mezejére – se
látnám, mert oly ősi, vad, nincsen rá nevem,
s ha megszólíttatik, én is vele megyek.

9.

Én, ki ifjan, egykoron,
magam kitakartam s paplanom
lerúgtam rólam, szabadon
akartam élni, álmodom.
Hányféle csöndből gyúrtak hozzá,
míg benső hangom elcsöndesült;
Hányféle zajjal kerítették,
míg a kerítés belül került;
Miféle számok egyik-másik
része voltam, ki lázadozik,
s magát a matematikát
vontam kétségbe. 'Álmodozik.'
(Ha kérdezni már nem tudok, hitem miből lesz?
Kérdezd meg a napot, a holdat, a csillagot:
létük mi végre.)

10.

Aranyos lény az ember
az ember
Nyáron jobb a hóember
hóember
De még jobb a jóember
jóember
Akár nyár van, akár tél
nem gazember.
Mert minden halál három évmilliárd kudarca,
ha az egyént nézzük határaival,
normális életrésze a fajnak,
de a faj képtelen örülni, érezni,
mert azt lebontva lehet csak: arra, aki meghal.

11.

Fiunk azért fiunk,
hogymásként tegye próbára
a lehetetlent, hiszen az
életveszély és köztünk él.
Ki festő, könnyű annak,
ha néz, mármásként lát,
s csak kezét űzi-hajtja.
A csillagok közötti rést,
ahonnét senki se néz;

szeretni a dolgokat
magukért,
s nem gőzüket, mi égre ér,
nem analógiák ködét,
de világokat, Cézanne
almáiként a mindent.
Hasonlat, ládd, az élet is:
vágott – előre,
sajnál – utóbb,
de mindenképpen
végével lesz teljes.
(Miféle tévedés,
miféle kerülőút,
miféle vegykonyha miatt
szül irodalmat az agy?)

Korfu-Kerkyra

Azt mondanák:
örökre itt maradsz
– hát mit teszel?
Kagylót, csigát,
rákocskát félresöpresz,
tiltakoznál?
Hisz tengert akartál;
vagy harminchat éves
időtelen,
és néha nedves lesz a lábad,
olykor szemed is sós.
Sós vizes.
Büszke is lehetnél;
talpamtól indul a
világegyetem.
A napnak épp annyi az értelme,
mint amennyit
rám tesz,
a víznek – amennyit
újra és újra felold
belőlem.
Én, aki születtem
a Halak jegyében,
csak ülök Korfun,

úgy tetszhet bárkinek,
ki megfogadja: útra kel –
és itt marad,
e csillagösvény szélén,
hol nem érezzük,
mikor omlik a fal,
és a nagy kékség is
egyre jeltelenebbül
csapkod.
Alig van hal.

*

Partján a víznek, bömbölőnek,
égi-földi tájak összeérnek,
s bólintásnyi értelem az élet –
hiúságod késsé összefogva;
ver a szív, ered áradna, folya,
s dobog a csillag, szelíd a tenger,
bármit elvettek – idetesznek:
sóiból fejlík egy jobbik világ,
talán ez biztosabb – formált világ.
Íme a mű, ami tökéletes:
égi-földi táj, s hol összeérhet,
csillagokig dobog, aki nézi,
csöndben szól, az évszakokat éli.

Hajó Baudelaire-nek

Fénytelen voltam, csillagtalan,
hajómnak rabja, ki gyöngé héjjal
mást se tud – csupán mélyeket;
s maga is mély egek alján
hányódó sötét kavics – fénytelen,
és beszél a víz és mindegyik hullám
lentről jön, szól a közép felől,
földnek lelkéből és odavonz –
hiába keresni most csillagot;
amire felkötve szándék ad szemet,
tudni a vízben, merre az út,
ég alján, víz színén eszembe jutsz,
mert nem a csillag a cél soha,
de nélküle még sincs utazás,
hiába kavarog gyöngé testben a vágy.

Istenhez is közelebb — macskavers —

térdemen fekete macskám
lenget farkával, dorombol,
karmát szelíden eltolom,
szelíddé miért is tegyem
pihenő fekete macskám –
Istenhez is közelebb.
És a barátság? Választott tükröd,
amiben otthont találsz
amikor nincs már ház sem –
másik világ, miben magadra találsz.
Szeretheted,
mi bennem a legszebb;
rémülettől kitágult pupillám,
a sötét úrt, melyet szemem ölel

gömbbé, s benne képed; szelídítő
őrült mozdulat, lassú védtelen
ahogyan felém nyúlsz óvatlanul;
egy villámmoizdulattal széthasít-
hatnálak, elfuthatnék, csenevész
lábad moizdulni se tudna, oly gyors
vagyok –
Szeretheted mi bennem a legszebb,
titkos szertartás fehér papjait,
húst megnyitnak, nékem életet adnak,
óvnak mélyben és magasban,
rejttem őket, de szeresd: fogam,
karmaim.

A szép vers türelemre szoktat

A szép vers türelemre szoktat,
hogy kívárvuk az élet végét,
hátha rímre érünk,
éltünk
hogya hullna.
Mert a szép vers nem akar az élet lenni,
de lenni akartat,
ha igazi,
nem talmi,
ha ismétél sem.
Még rossz rím is belefér,
recseghet az egész,
a végére mégis kiderül a szép vers.
Mert egészben éltet,
nem áltat;
nézzed:
te akartál mindent,
miért kapnál részben – semmit sem;
a végzet akkor defektes,

ha jóból-rosszból
egyaránt rakja meg szekered,
nincs nyikorogni okod,
mert: teljes.
Mennyire nincsen az isteneknek ilyen,
egy kis emberhalálra is mily képtelenek,
néked adottságod veszettséged is,
akár a szép vers.
Csörgőd,
ha úgy veszed,
zörgőd a vész-csendben,
sebre flastromod,
vigaszod a női szemben,
a szép vers kézmeleg,
akár a századok fagyát fölengedend,
mert testvér,
kivel tudja az ember,
mi a teendő,
ha árva lett egyszer.

Tudnád te is a mérhetetlen bölcsességet,
Amivel Isten csendjét magyarázzuk;
Kiülünk a partjára, mert csend az is,
Szavainkból megépül az este, de holdfényben
Szembenézünk a halak sóhajával, buborék.

Egy marék buborék – körötte a kéz és az ember,
Aki se jobb, se rosszabb, amikor lélegzik.
Talán énekel, kiterített tüdejét belemeríti
Dalával az éjbe, hogy megkapaszkodjon,
A tücsök se imádkozik, aztán meg mégis.

Mennyi víz kell a nagy mosakodáshoz,
Ami merítkezés és fölemelkedés, amikor
Az emberi szemekben elaprózva ott a tenger
Fölhordva minden pillantásra; meg a sírás,
Ami nem magyarázat, s mint a víz körforgása.

Tudnád te is

ha már kezéd van,
köszönöm,
hogy megfogtad a kezemet,
tudod,
mostanában errefelé
olyan arcok hullnak
a sárba előttem,
amikről régebben úgy véltem,
fenn tündökölnék valami égen,
de se ég, se ég.
arcokból áll össze,
mi fölöttem van,
és még nem hullt le az egész.
nehéz ezt kimondani,
de nekem a kék ég,
ha sötét is,
tekintet,
mert reménykedik abban,
ha már vagyok,
legyek is,

ne csak úgy.
mert ilyen araszolások
teszik ki a Nap járását is,
mint amilyen ez az én,
aztán vannak
jobb és rosszabb napok,
de a végösszeg ugyanaz.
éj jön.
kár ezen sírni,
bár a szemet
előbb találták ki erre,
mint a távolokra.
és a kezét
a kéz miatt találták ki,
hogy másét fogja,
ahogy a szív is
páros szerv,
csak mindég
a másikkban a párja.
és akkor még az ég
arcáról nem is szóltam,
mert a szó azért van,
hogy hallgatni is tudjunk.

A versek

A versek felhőből jönnek,
olyanok, mint a kitisztulás.
Akad minden: égi cirkusz
fénnel-hanggal, olykor
kifáradás – és mégis áradás,
szabályba fogva, mert
mégiscsak vers a vers,
nem ám cirrus meg cumulus,
még ha a végén olykor ott
egy-egy tumulus*, mit nem
kerülhet el emberfia, de
körbeszólja, akár fáját a kutya.

* sír

A lépcső

Tisztelet Cortáznak

Csomagokkal mész súlyosan megrakodva, elmerevedett nyakkal, végső bizonytalanságba merülve, mégis, miként a teknősbéka, pontosan rakod a lábad.

Két magassági pontot kéne összekötnöd, zuhanás nélkül. Pedig megtanultad: a lépcső körülírt zuhanás.

Találkozás az arányok harmóniájával. Manapság már szabványokban meghatározott a jól járható lépcső függőleges-vízszintes aránypárja. Lebontva a magasság távolságra, a távolság magasságra. Fokok. Némelyiken leselkedő csorbaság. Mégsem a csigalépcső mesés izgalma, a tengelyből futó legyezőrendszer százados rejtélye; nedves donjonok csúszós kövei, templomok nyikorogó-korhadt harangtornyába futó caracoles. Fokok. Lépcsőn mész. Esélyt adsz magadnak a madarak és a patkányok világába – vagy csak botorkálsz, könyvkupacokkal öledben; művekkel, melyeket sohasem fogsz pontosan megismerni, mit tartalmaznak. Minden lépcsőfok megváltoztathatja az olvasás esélyeit, a megközelítés módjait. Lehetőséged sincs belemerülni – hiszen csomagokkal mész, álladdal szorítod a tetejét – és vigyázol: *ne figyelj*.

A lépcsőn járás az oda nem figyelés művészete. Lazán kell megtenni egyik lépést a másik után, ráhagyatkozva arra a reflexszerű őszire, ami föltör belőled. A lépcső egy ősi fénykép előhívása. *A figyelmetlenség résen levéséé.*

Csomagokkal rakottan álladig, akár egy megkövülés előtti teknősbéka a nehézkedésbe öltözött, szinte araszolsz, s ekkor félelem fog el, ki kell pillantanod oldalt, tudnod, figyelned kell, mennyi is van hátra, hány lépcsőfok.

A vadat váratlanul legyőzi benned a gondolkodó, a tróger tudatos figyelme: el ne essen – és abban a pillanatban összezavarodik minden addigi képlet, a vízszintesről és függőlegesről alkotott képzeteidbe villan a ráció – és azonnal összekevered a fokokat, elfog a zuhanás élménye, még ha csak egy veréb-ugrásnyi is. A kizökkenés. A fok eltévesztése.

Miért legyek tudatos lény? Ha nincsen csúszda vagy futószalag, és le kell hordani a seregnyi könyvet, őrizni kellene magamban az állatot.

Szemlélődés-vers

(Tisztelet Rilkének)

Meglátod az idillt másban – a pillanatot látod.
Észreveszed kőtöredéken a templomot,

a szentségtartó hol lehetett – tudod, nem látod,

ha ott volna most – hiába bámulnád, nem érted.
Pedig neked húzták föl az épületet, te, későn

született, fánumból kimaradt profán, te tömeg.

Mindenség súlytalanja, pedig azért énekelsz föl-
fele, hogy idemaradjon a nehézség, s szárnyalj.

Kudarc minden templom, leendő törmelék,
amit az eszme tart össze, mi nélküle épebb.

Menj tovább, mohos kövekre nézd, arany nap
hogy hull, a harmat felkapaszkodik felhőig,

ha jól figyelsz, átmossa lelked, mit Isten fűjt.

Elgondolod

(Ha Rilke Aranyt olvasott volna nekem)

mert kevés az ösztön és tapasztalat,
a gondolatnak nincs közepe, széle,
minden pontja ráderül az egészre.

S már azt hiszed, olyan valóság ez,
Amilyen az álmokban az ember –
Körülveszik állatok és tárgyak,
A teremtés közepiben állna,
Ahonnét a folyvást ébredéssel
Csipát töröl, napfénnel szemében,
Azt hiszi, ha kezdete nincs, vége,
Folyamatosan jelenben élhet,
Megcsodálja, hány öreg volt mindig,
Sose nőnek, a gyerekek úgyszint.
Akkor aztán sorban rá is törnek:
Foga-szeme-haja őszidőnek,
Gyerekei sorra mennek másra,
Egyik őrzi, mit belőle láttak,
Furcsállja a másik – öregember,
Nem tudja, mit elébb ide tett le,

Húzódozik, öregszik a korral,
Összegyűlne egy szempillantásba,
Annyit tud, mennyit a végén szoktak:
Akárha a teremtésben állna.

Várás és játék közt

1. (VÁRLAK)

Ez nagyobb erő, mint a megérkezés.
Van, aki arra született: szeressék, mert ott van.
Neked minden érkezésed – egyre újabb elfutás.
Ha itt vagy, akkor érzem meg az időt –
így hiába szeretlek, nem tudlak itt és ekkor;
mert szeretni csak oda és afelé lehet,
ez magyarázza Isten bujkálását s kihajlását
az ateista korok leárnýékoló vászna alól.
A fények nem tűrik a mindennapi korlátokat.
Talán ezért van az, hogy várlak, pedig itt vagy
belül – és létem biztos, mint a vízmolekula.

2. (...mi sem)

Mi sem maradt a harmadik szemedből
(ha volt egyáltalán)
kaptál helyette szót, a mondatot,
mi ellenedre él, s belőled száll;
akárha földből gyöngé szálon nő virág,
és úgy tesz, mintha mindig élne,
csupaszon fagyok elébe áll.
Mi sem maradt a harmadik szemedből,
se kép, se illat;
megérzés, hogy egyedül vagy,
minden mondat kerülő csak.
És még élni; újra élni;
tudni megint, mennyit élni,
fájni, mint egy elutazás;
megérkezve veszni újra,
vissza soha nem találva –
lenni újra – régi forma,
és a lényeg szóba oltva:
újra csak az egyedülség,
egyedüli közös élmény;
pohár víz, mi szomjat nem olt;
cserepes száj, csókot adó,
ott sért föl, ahol kinyílna,
simogatás karom alja;
pedig csak az értetlenség,
kísérletezős emberség, ami gyilkol;
nem tud rendet, aki harmadik szem nélkül
úgy tesz, mintha érted sírna,
szóval kerül, szóval fordul;
de elibéd sohasem jut,

csak sír: magát mosogatja,
gyökerekig megalázza,
hátha újra nő a fagyba.

3. (TEHÁT FELEJTEK)

E testemmel folytatott csend:
az a párbeszéd, amiből kikeverednek
a dolgok; az álmok vágya és megcsúfolása
ez a néhány dimenziós való.
Legsötétebb ébredésem tisztább, mint
amit itt lelek; én, ki az egészből jövök,
itt fogvacogva járok; megragadom magam,
hogy biztos pontra leljek, s nem marad más,
mint az artikulálatlan csend.
„Olvido ergo sum” – vagyok, tehát felejték;
meddig kell még visszafelejtsem magam,
hogy végre egészre leljek; a régi kőre,
mi lezáró, nedves nehezek, de kilátó,
bűvös pont az éjben; fellépés, billenés
megrázó helye, a végső rugaszkodás, hogy lássak;
és bennem rejtőző kristályszerkezet.

4. (A TÖKÉLETESSÉG SZOMORÚSÁGA)

Nem tudom, ki vagy,
hol voltál eddig,
s merre mész.
Már magammal úgy
vagyok: akárha
te lennél
egy tükrön át; ha
szólnak fényeid
a csöndben,
fejem föl nem kapom
– – belőlem mind, ha jönnek;
nem vagy más világ,
mint eddig mondtam:
„másvilág”
tökéletes vagyok
már nélkülöd,
jaj, de kár.
Ez csak egy út,
amely hozzád vezet;
az egyetlen vonás,
mely elkülönít a többitől,
az egyetlen szín,
amelynek más az árnyalata,

s talán már köszönni sem kell,
hogy tudjak magamról.
Már-már azt hittem,
majdnem én vagyok.

5. (MIFÉLE JÁTÉK?)

Miféle játék az, hol mindent
láttam, csak töröltek;
hisz evvel mintha engem is,
mert más sem vagyok, mint aki törölve,
s ha újra kezdem, semmi több,
csak emlék minden új –
miközben szemem egyre rosszabb,
nézni rossz, és fáj, ha látok,
s hiába csukom már szemhéjam,
több nem leszek, mint egykor, ifjan.
Hiány immár, ha vagyok, ha nem;
ha kielégül, az se több, csak test –
kinevet ráncosuló anyagával, úgy tesz,
mint ki boldogan válik le rólam,
s én visszakeveredem valami örök,
sár előtti, magasztosabb száanalomba.
Hogyan hihettem el a nyugalmat,
mihez más se kell: szél, víz, nap,
jóleső fáradtság, apró gond, töltekezés,
együtt enni barátokkal, beszélgetés –
ha a beszéden túl ott van valami,
amiért kitaláltuk a szót, hogy kerüljessük,
gyönyörködünk fényében a szónak, közeledjünk,
s úgy ne érzük el, miként arabeszk az élet lényegét
– talán török voltam egykor, talán zenész,
s az is csak reményem, hogy páásztor, csöndnek hercege,
források barátja, akit vár a jászol,
akivel a juhok biccentenek, akit senki gyászol.

Magamon túlra, el

Talán a szemem hibás:
oly könnyen nézek el
a semmibe.
Néha még pihentet is,
pedig egykoriban
megrémitett,
annyira féltem, vágytam
magamon túlra, el:
semennyibe.
Erős, sudár, magányos
– ne kérdezd meg tőlem,
hogymennyire –
mostanság mint fa vagyok,
belegyökeredző
a semmibe.

És az eső esett

(hommage à Fernando Pessoa)

(0.)

(akinek fantáziája van – minek annak megszületnie?)

I.

Képzeld el: nincs az ég,
se madár, se fa, se föld,
se kert, se ház, és képzeld el:
te sem vagy.
Ha tökéletes, amint elképzeled;
már valóban nincs-e ég,
se madár, se fa, se föld,
se kert, se ház, és te sem
lennél, te sem?

II.

Mert mindenki költészetet csinál,
nekivág a dolgoknak, mert azt hiszi:
minden több, mint amennyi valójában,
s ha bárki tudná a valóság magában-
létét és a saját magáét úgyszintén,
talán bele sem kezdene, nem élne.
Az élet lényege – akár a színpad,

föllép rá valaki, és Valakivé képzei magát,
úgy is játszik, akárha jelentése lenne,
megemelődik, hasonlattá lesz, és ez igen!
Elégedetten képzelt vállán veregeti magát, örül.
Ha megérkezem, tudom,
kabátom hova tegyem, és a kalapom.
Ha megérkezem, ismerős
fények, hangok fogadnak, és alakok,
azt is tudom majd, testemet hová
tegyem le, amikor megérkezem.
Hát nem mindegy,
ki miben látja meg a rendet?
Szépek vagyunk, mert halandók –
szimbólumaink vannak,
mert elhittük az időt – s ha egymás szemébe nézünk,
akárha tükörszobába zárnánk másik magunk –
s miközben megszületnünk kéne,
ősgyermeinknek ősszülei vagyunk,
és egyszer élünk, ha végtelen sokszor is.

III.

Hiányból is lehet építeni istent.
Az a hiány istene.
Tudásból a tudás istenét építheted.
Nem te építed.
Elfogadhatod s megélheted.
Negyvenedik napja esik.
Keresek hegytetőt, felfújható matracot, amin átvészelem.
Első napja esik.
Oly letört vagyok.
A front.
Öngyilkos leszek.
Elveszett kutyámért
kéne mennem a sintértelepre.
Elment.
Ítélet.
Mindennek van mögöttes jelentése.
Szeretem az emberiséget.
Földreldődnék benne,
mint egy mocskos folt a hatalmas vízben.
Reklámszöveg.
Az idő szomorú.
Azt jelenti: beborult, esőre hajlik.
Sírni kezd, mert az idő vigasztalan.
Isten nem arra van, hogy célt tűzzön eléd.
Isten nem határhelyzet.
Isten egyébként közös mű:

ő és nagyrészt te.
Miként a természet, ha észreveszed.
Senki nem kéri számon tőled,
miként töltöd ki azt a vázat.
Kérdések visszhangzavarában
vagy az egyetlen válasz magányában
bölcsségünk ennyire szűkül: élni kell.
Közösségi élmény:
az itt tartás félelmét megosztják veled,
mások úgy hívják: szaporodás;
pedig az egész genetika,
ha visszacsavarjuk, végül is,
úgyszólván egyre megy.
Hát persze, hogy tehetetlen az isten,
ha úgy szétspriccelt bennem s tibennetek.
Ha összeraknánk is az egészet,
tükör nem lenne,
csak heg hátán heg.
Töcsába szórt milliárd csepp.
És az eső esett.

IV.

Ha lélek van – öröklét van,
s akkor etikának is kell lennie.
Egymásba fonva éljük
másikba fogódzó énünket.
Sorsát adjuk annak,
kinek köze van hozzánk,
s mi vagyunk lélektana:
kivetített belseje, aki visszahat.
És tudjuk a szerelmet és a boldogságot,
amikor a belső kékség összekapaszkodik
a nagy felső kékséggel.
Szinte közöny, de legfensőbb szerelem.

V.

Két soha közé szorult mindig –
miért nevetném ki életem?
Ki teljességre törekszik, nem
kerülheti el a végeket.
Fölém, ha bármi borul, még nem
hívhatnám céloznak, egemnek,
pusztán mert alulra kerültem.
Ha nem megy valami: élvezem.

Festőkhöz

Akvarellek

(Szotyory Lászlónak)

A kezdetekre úgy utal a rózsa,
mint a végre;
és mindent tud, mert hervad, ha ránézel,
mint az égre –
csodálkozásod maggá gyűri, hordja,
ég és föld közt magányodat oldja.
Mert könnyű megfesteni a méhet,
de nem azt, ahogyan elszáll –
mert könnyű megfesteni a rózsát,
de nem, ahogy szirma elvál –
és könnyű a figyelő embert,
de nem, ahogy rajt' az idő –
Fesd hát a moccsatlan változót,
hogy Isten legyen vásznadon.

Rizspapírra

(Karácsony Gábornak)

Olyannyira folyik a folyó,
hogy nem is látni;
de ha megindít, partjához
képest – megrémít,
ki örökre hittem, hogy állok.
Oly kicsi a halál.
Nincs egy búzaszemnyi,
s mire kihajtana,
már nem vagyok.

Látvány, dal, várás a százéveshez

(látvány)

Nézd a virágot is –
oly mindegy a színe,
hátha szép –
méhek úgyis föllelik,
hisz minden rituálé
éhségből nő,
s fölfalja az éhet,
és ott a szálba
visszazárva: szél,
örvényét maggá gyúrja
a várás –
de mit tegyek én, aki nézek,
szememben por,
fárasztanak rétek –
olvasmányaim utcanevek,
szelek lapozta könyv –
s forgok csak e földnek
táblájára meredve,
nézem a labirintjelet.

(dal)

Várás, túl a csöndön: vers.
Személyiségem támpillére
– akár a reimsi dóm
vagy Miasszonyunk temploma.
És a szörnyek. Egy se funkcióatlan.
Tiszta eső mocskát ráköpik a földre
– s csak száll a dal.
Kő alól a csipkék egéig,
tüdőpalotából mindenségkalyibáig dal.
Autók bűzével, gyilkolásban
őrült szomszédod gondolatától
fertőzve, gyönyörtelen, de dal.
Röpülő támfalak – hadd
legyen biztosabb egy élet.
(Szepes Máriának)
Nincs jogom magamhoz,
e megőrzésre kapott
folyamatos veszteséghez,
ez' álló szétfutáshoz,

e tánchoz az idővel.
Nem szólhatok, szavam
múlt kútjába merített
lukas vödör – forrás a múltba,
átfelel rajtam a tegnap,
én hol vagyok, jaj!
Engem nem vigasztal
tat tvam aszi vagy Minden Egy,
az első és utolsó mondat
felől oly nagyon minden
egyre megy;
én új szó szeretnék lenni,

új mondatos, igazi nagy
könyvben, s nem olyanban,
mit egy Úr ír, amúgy,
csak kedvtelésből
(utálok a zárójeleket!)
Hol lenne szín, öröm és bánat,
ha minden csak emlékezés;
mindig maradni, másba rejtve –
nincs szörnyűbb ítélkezés.
Szeretnék lenni ünnep,
ünnep előtti csend, méltóság,
szeretnék lenni várakozás.

Nosztalgia a jelenről

(Ó, hogy elmúlik minden,
miként ez a perc is,
elmúlik minden.
Ó, hogy sorok közé
kerül az ember,
rácsra írt sorok közé.
Ó, hogy fémet érez akkor,
mikor kéne húsmeleget éreznie.
Tükröt kerítene,
megnézni mindent,
s benne semmit lel.
Mert áll az idő,

s csak mi megyünk
kifelé egyre belőle.
Nem találjuk meg,
amit az előbb ide tettünk;
tudtuk, tettük.
Mert fémet érez akkor az ember,
mikor kéne éreznie húsmeleget.
Mert sorok közé kerül,
rácsra írt sorok közé.
Messziről látja,
áll ez a perc itt.

A panaszosnak

Gondoltad-e már, hogy jössz velem?
Nem kérded, merre, miért, minek,
csak úgy, ha kedvünk tartja: széllel
vagy elmegyünk a napsütéssel.
Vállamra teszed vagy válladra
teszem a kezem – hogy megálljunk,
ha barlanghoz érünk, s denevér
lóg a magasból, talán félünk;
együtt jobb még vacogni is tán –
elmesélsz ott egy régi kriptát,
fáklyát, füstöt, sírást, álmokat,
s a könyv legvégét, mi rég elporladt,
de te tudod akkor, ha ott vagyok

veled – s tán épp ezért gondoltad:
szóljak, bárhova eljössz velem.

*

Ó, jó öreg Kosztolányi,
a szív belőled
épphogy megtanult kimászni,
szánni elvadult
gyerekkort, menni, látni és
szelíden fejet
tenni jobbra-balra, pedig
kosár gyümölcsök
halva, itt már nagyobb ősz van,
aranyegektől

rozsdaföldig megkeresni
hű rögeinket,
tenni a végsőt, hűségünkkel
kéretlen nézni
föl-le, föl-le, csodálni 'már
magunkat másban,
születő elpusztulásban,
szóltan tanulni
látni, fájni, kincset vélni,
esőben állni;
arany fölöttünk új arany,
ezüst alattunk,
fénylő, szivárgó új ezüst,
s növvő vas ott lenn.

*

Szeretem az éjjel három órát,
az ember forgolódik vadul,
szaggat paplant, párnát,
végül mégis fölkel égő szemmel,
lámpát gyújt és gyorsan
ódát kezd el.
Szeretem az éjjel három órát –
átalhatnád ezt is, hogyha várnál
nélküled fontos feltámadásra,
ilyenkor búcsúznál el, ha bál van,
de most látom: majdnem
magadnál vagy,
miként az álmokban: összerántva
logikusra minden csavar, szöglet,
akad pillanat, mit nem kerülhetsz:
vágj bele hát egyszer, hogyha úgy van,
hagyjad el magad: mit nappal tudhatsz,
semmit nem ér, hiszen rabság útja,
járj messzire inkább holdas éjjel,
oly kevés a csend, hát mit reménykedsz,
városban élsz, erre kakaslárma
harmadnapon sincsen, nemhogy máma,

mégis, mikor éppen hármat vernek
– volt már talán négy is, ne kerteljek –
úgy érzem, hogy végre boldog vagyok,
itt van, itt a testem – elhagyhatom,
mégis megváltás az, hogy itt élek,
gondolkodom, teszek és henyélek,
mindezt talán ezért az egy percért,
hogy megérezsem itt a napfölkeltét,
amiről nem tudhat senki más,
csak aki szereti az elmúlást.
Szeretem az éjjel három órát,
szeretem megélni az elmúlást.

*

Visszatértem már jó ceruzámhoz,
jó tollamhoz is visszatértem;
naplómat, füzetem ki-kitárom,
benne találom eleségem.
Ennyi meg annyi – vagyok én most is;
rendezni kéne életemet,
mér' van az úgy, hogy csak akkor élek,
futosásaimra ha szót lelek;
mér', hogyha mozgok – pihenni kéne;
pihenés fáraszt – mozogni kell;
virágok földjén, leánycsapatban
mér' kell papír és toll nekem.
Miféle vallás, miféle tétel,
minek magva: se ott, de itt se,
miféle szakadék, zuhatag az,
mi fölött papír, ceruza leng,
mi úgy tesz, mint híd: eltávolít – hív;
szétszakadok, ha megmaradok:
mást mit akarhatna ellenségem,
ha eszem – avval nő az éhem.
Visszatérek hát jó ceruzámhoz,
jó tollamhoz is visszatérek;
naplómat, füzetem ki-kitárom,
benne találom eleségem.

A szegény kisgyermek bús férfikorából

Elégikus vallomás Kosztolányinak

A gyermek, aki voltam egykor,
s ki e testben tévován figyel –
és nem találja útját a világban,
és nem találja helyét már bennem,
még időt ad, néhány napot
megszületni, úgy, hogy érdemes legyen.

Minden, mi itt van,
s én ide tettem:
az asztal, a polc
és rajta a könyvek,
a lámpa, az ernyő,
s talán a fény is –
a szőnyeg, min járnak,
tiporva szeretnek –

itt marad éppúgy,
akár őszi fa
levéltelen,
ha leválok róla,
odébb megyek –
lejjebb egy kicsit
és feljebb is akkor,
mint az avarszag
tűnök a tájban.

Az ifjú, ki voltam,
másfele jár már –
magával vitte titkait,
hisz fontos volt neki,
rejtvényre nézett,
hogya meglátta társait,
s engem itt hagyott –

ha tükörbe nézek:
átnéz rajtam,
ásít, ásít.

Mi mindent zártam szemembe,
s mi minden hagyott itt –
Az örömök elúsztak, akár a halacszkák,
s én már a vízre sem emlékezem.
Talán, ha néha, egy-egy buborék...
és megáll a felszínnél, mielőtt újra
elvegyülhetne, de percig még marad,
aztán kipukkad. Felszabadul.
És vége a gyöngynek a vízben,
és vége a halnak a vízben, s én,
aki mindezt a szemembe zártam,
nem látok mást, csak üveget.

Ha tükörbe nézek,
vissza már egy érett
férfi les. Jaj, hol vagyok?!
Ha szembejönne, én
biztosan köszönnék,
oly komoly. Igen, komoly.
Ez lenne hát, kiért
apám s anyám egykor
díszben összeesküdött?
Nem hazugság volna
mind, mit rám rakodtak
megoldani képtelen?
S most már csak néz: tükröt,
mi semmivel nem több
magánál a tükörnél.

Újra úgy vagyok magammal,
mint első találkozásakor a szerelemben,
minden most kezdődik, ismeretlenül,
és oly csupaszon, mit meg nem véd a múlt.
Bármilyen lehet, ki tudja, szemem unalomtól

vagy bizalomtól fáradt – mi lesz?
Miféle mélyeim vannak, mik magukra öltik
a leplezetlenek leplét, a tisztaság
álcáját – és a reménytelenséget.
Ennyire jutottam? Innét kezdem?
Körbejárok, mást se tudok tán?
Miért nem írhatom – milyen vagy: te?
Miért mindig e nyüves első személy,
akiről semmit tudok, csak kaparászom
a lélek bőrét – közelebb jutni hozzá,
hiszen csak veled, ha együtt történnénk –
tudnék meg többet e csöndbe menekvő,
magába vérző védtelenről –
mert újra úgy vagyok magammal.

Én úgy éltem: belőlem szakadt ki,
akire azt hittem: te vagy és elmész –
és mi fontos volt belőlem: nincsen
már velem, csupán a váz, ki
tükrömből rám néz, s éppen olyan,
mint annak előtte, mikor még
voltál, de már nem. Határt érsz.

Így kell hát magamat megismernem?
szegénynek, tátogó hiányevőnek, kit
felpuffasztanak a múltak; kire ráér
a halálközeli őszülő halánték.

Nem akarom a megismerést, legyek
boldog, fene bánja, miféle nyájban;
hagyjanak el az évszakok,
kibékülök egyetlen tavasszal,
s mi hátra van, minden belefér –
szárítson fel a nap, ha eső,
felhőből fújjon el, ha szél.

Érzékeimmel láncot próbálok lazítani,
és örvideni is a láncnak;
könnyíteni magamon újra meg újra,
nem érezni, hogy húsomba vájnak.

Amit kiprobálok – megpróbál engem,
mit görccsé oldanék – megköötöz, jelez:
testté gyűri a fantáziám, örül, szenved,
és célom akar lenni, mi elébb csak szolgált.

Kinek fantáziája van, minek annak
megszületnie, miért kellene a bőrbe
kötött álmok, sóvárgás falak közül
falakon túlra, és rázkódni attól is,

mi oly efemer; miért az áttétel,
ürítés, étel, a nagyképű élet –
s maga alá gyűr, ha hagyom, ha félek,
az állandó „ki vagyok?”, a kiáltás és a csend.

Amíg fiatal voltam, úgy akartam,
mindenben a szélsőig menjek,
s tetteim összegét hasza által a mérték,
amivel semmi dolgom, ha őriz egy isten.
Immár férfikorom magasán úgy látom,
nem volt hiba a végcélban; mert tényleg,
mérték kell az egészbe, amit úgy nevezek:
én, vagy az életem, mindegy –
mérték legyen abban, de nem csupán összegeként,
ellenben hasza csak át mindenik tettemet.

Hiszen te is tudsz mindent.

Én is. Ő is.

Ülhetnénk a lábunk összehúзва,
szemünkbe zárva legfelső határt –
mi épp annyira jóság, mint közöny,
amely felé bensőnk úgy sündörög.

Hiszen te is tudsz mindent.

Én is. Ő is.

Mind, ki egészre egészként tekint,
és véle már így – semmi dolga nincs –
de nem. Felszakítja gömbödet a tett,
mi káprázatért valóval fizet:
épp annyira teljes és hiányos,
hogy kielégít, s újra célra lök –
és eközben rongy, nedvedbe lóगतott:
az ösztönök letörlik jeledet –
ne hidd: te is tudsz mindent,
én is, ő is –

jó vakság ad szemednek távlatot,
lábad s karodnak fáradság erőt,
s míg a sarkon elszárad egy jógi,
te mit sem sejtve – megmerítkezel.

Jobb, ha tőlem tudod: nincsen társad;
meg aztán úgy vagy evvel a világgal,
akár a pásztor a nyájjal. Magánnyal.
Mész, mész felőled – magad felé,
s közben már-már kilométerköveket
látnál magad mellett eligyekezni,
pedig csak *időbe* álltál s eső esik –
s Istent megérted egyre jobban,
akár nincsen, de hogyha van is –
legjobb esetben semmi dolgod,
talán teremteni, vagy újraölni
ruhányi testet s csodálkozni:
nem lehet az, hogy ne legyen társad,
hisz ugyanúgy van itt bárki magánnyal;
szinte már közös, szinte összeköt,
ahogy a helyén önmagát kitölt,
akár a gömb, s csak a csodálkozás,
a közönynek ifjabb testvére fordítja
másra.

Próbáld meg: nézzél úgy valakire,
mintha már újra, és nem először
láttad volna, sőt, jó ismerősöd –
mert találkoztatok már, s valami
fontosat mondtál neki, vagy ő
akart mondani, de jött a várt
villamos, talán éjjeli sápadt hatos,
s az úgy viszi el az embereket,
akárha sorban állnának, s nem
egymás mellett – gondold meg:
részként találsz és egészként búcsúzol,
s most újra rész vagy, és övé a gond
másik fele, amire te lennél válasz –
és ez benne rejlik minden találkozásban,
s hogyha most nem néz rád, az világ-
omlás; ő veszít többet? te? vagy a
világ? – mert hiszen dolgod van,
és éppen vele, szemén látod, igen,
megismert, és pontosan úgy néz rád,
némi zavarral először, mint aki
emlékek között matatva döbben rá
arra, hogy éppen téged várt s mióta.

Tőlem függ minden:
hogy mekkora magányt
hasítok ki, cifrázok –
hasonlítok Istenhez
vagy csak bogarászom,
tőlem függ minden.

Árnyéket vetek
magamra anélkül,
hogy fénylő napom lennék,
semmi kétágas pokla –
mennyre ráismernék,
árnyéket vetek.

Ha megérkezem,
ott a bizonyíték:
elindultam valaha,
és utam senki másé:
magam lenyomata,
ha megérkezem.

Tőlem függ minden,
de nem múlik a múlt,
egyre inkább ideér –
mikor ha megérkezem,
s látnám végre fejét:
árnyéket vetek.

Hatszor hatodik csöndem hordozom –
mér' lenne lélek, s ha van, miért félnénk?
mi ez a spulni, mire felgöngyölve utunk,
s nem tud letekeredni simán, egyenest –
ez lenne tán a lélek, e majd' körbe-cérna?
Hatodszor üzent a csöndem, e párbeszéd,
mit a lelkem folytat a magánnyal,
amelyben élek, meg-megzavarva köztes beszéddel:
mert félreélek, formálisan, már szinte úgy,
akárha élnék: már-már van családom,
lakásom, autóm és földi birtokom; épp elég,
hogy vádlón körbeálljon s kérdjen: mire mentél?
„szinte” jó a felejtés, múzeum falán szárad
kamaszkorom remegős, tiszta bőre,
míg én legszívesebben föl se kelnék,
és fáradt vagyok, mielőtt bármibe belekezd'nék;
akár fekete luk – csillagkor után – felnőttkorom,
s hol szem ragyog, abba már bele nem nézek,
szemem lehungyom, félrenézek, mintha bántanának
a fények, mik belőlem vannak, csak visszatérnek,
de én már más vagyok: vak és enyészet.
No, ebből elég! jöhet a megváltás, mi nem fényes menet,
hisz magam kútja vagyok, s míg megmerítkezem,
csak egyet kívánok: jó mélyre; egyszemélyes
édes tengeremben, talán, ha kagylót lelek, gyöngyöset,
némi gömböt, mi sérülékeny, fényes, mint a másé,
s csupán azért enyém, mert megmerítkezem:
ki hatszor hatodik csöndem hordom,
szavakból élek és éhezem.

Pessoa

Engem már kínoznak fekélyek,
ifjúság híjával elélek;
szemem, szám, testem is akadály,
nem tudom, hova visz ez a nyár.
Vihet bárhová – nem bánom,
csöndekbe húlnak a barátok,
elhallgatják már a meséket:
ifjúság? – jönnek a fekélyek.
Nagyon meg kell tanulnom,
amit nem akarok tudni.
Például a lépcsőn járás
különösen egyszerű ritmusát,
de a lélegzést is;
mert amikor fölfedezem a lépcsőt,
majdnem orra bukom, lépést tévesztek,
ha a lélegzésre figyelek, már-már
rosszul vagyok a belső zajoktól,
és ha a fogantatásra,
akkor hiába nemzenék.
Nagyon meg kell tanulnom
például élni.
Az vagyok, ami elmúltam.
Ha nem múlok, nem vagyok.
Múlni szeretnék. Lenni.
Ha emlékezem, vagyok,
az, ami elmúltam.
Csak a jelenben élek,
mint folytonos lenyomat,
olyan az agyam és
alattam a föld is:
lenyomat.

ÚTVONALAM

– Pessoa elfelejtett verse, amit nem írt meg –

(Ha szembe)

Ha szembemegyek magammal,
és odaérek, ahol vagyok,
akkor akár át is léphetek magamon.
Nem zavar az időjárás, a *fado* meg a történelem,
mert akkor már testetlen megyek;
megszámolom magam, vagy szétszedem:
ez volt a vesztes, ez győztes, inkább az,
egyre megy, ha odaérek, magammal

szemben, a trafik előtt, talán cigarettába
sodródok, hogy legyen mit elfüstölni.

(Sokat gondoltam)

Sokat gondoltam arra, ha más lennék, kinek lenne jó.
Legvégén arra jutottam, ha más lennék,
akkor is azon gondolkodnék, kinek lenne jó,
ha más lennék, mint így, ahogy. Mert elvégre,
ugyancsak arról gondolkodnék, milyen lenne,
ha más lennék, de akkor ezt, az ittenit ki élné.
Végül is megmaradok éppen olyannak,
aki azon gondolkodik, hogy gondolkodik, csak neki jó legyen.

(Útvonalam)

Bárhol kezdhethjük, úgyis az érdekel, hogy jutottam az Oradoures utcába.
Nem jobb hely ez, mint Lisszabon bármely más utcája, sőt; de mégis.
Úgy egymáshoz nőttünk, már elképzelhetetlen a világegyetem nélkülünk,
ahogy kalaposan, pálcámmal örök utazóként – végül is körbejárom halálomat.

Édesvíz I–III.

ÉDESVÍZ

1.

ÉS TE SEM

Mesét, mesét csak, semmi dísz,
a lelki tájat; künn eső esik,
és csepp a csepp után behull
egy tóba, fodrosul – míg künn esik
és te sem több, mint óriás
őszesőnek apró csöppje –hullasz,
fönntart egy tó, tükör vizén,
és láthatatlan elkever, ha hullsz;
szemedbe néz a táj – ha látni fáradsz,
megvizsgálja magját ez a nyár;
nem jobb, nem több, mint bármely napba néző,
miben fölsejlik még a virág,
de hullna inkább, nézné lenn a földet,
erős gyökérnek lelni új helyet.

2.

A FOLYÓHOZ

Könyvtárak merülnek vized alá,
tündéred élet aranyfejszékét
hozza föl nékem,

egy nagy halászat szárazra vetett hala,
csodálom a vizet.
Nap suhog, sirályok nyomán dőlnek a vizek,
csobban madarak csőre,
keszegek néznek új világba, orcátlan sima
minden felület.
Mért hiszek én más közegekben –
határnál izgató minden ország –
mért tátogom azt, ami másnak élet –
mért akarok szülni halált –
miért a vágy, kívánni: víz se legyen, én se,
mert nincs ocsmányabb, mint víz,
mi úgy csinál, mint élet –
s nincs közönyebb lény, mint az élet.
Aranyfejszét, aranyharangból öntve,
minden zenét, mi elhangzott örökre:
vissza, újra, néked, Nagy Halász –
vizeknek őre.

3. KÚT

Kutadba hiába merítéd vödröd,
két gond közt fönnakad íves szemöldök,
sarlói közül kimarad holdasszony,
minek kutatnál: fölkaivarod arcod.
Iszapos mélyed megvillan az égben;
hálód lenne múltad, hús feledésed,
és mégis csillogás, mégis szabadság,
két szelídséget összeköt a vadság.
Talán a mozdulat – az, ami fontos;
ki szomjas – inni kér, nem látja foltod;
mindegy, miből merítéd, mély-e, sekély;
a víz mindig éltet, bármilyen kevés.

KRÓNIKA

Én, Walt Withman fia a XX. század végén:
másfél dekádom sincs, hogy mindent összevéve
írjam krónikám a csillagok gyermekéről,
kiével közös a sorsom, fények közt fekete,
de nagy-nagy éhség és nyújtózni vágyás –
mert ember nélküli ember-hit meg nem vigasztal,
tárgyaknak csodáit csodálni magamban, hiába,
hisz tudom az ölelkezések rohamát és az elalvását,
fogantatásnak százféle módját ismerem –
mire is becsüljem hát a szeplőtelen itt,
mocskoknak szélibe pottyantott csoda, akinek

dolga inkább az élet, mint a krónika –
borostás fejemben anyányi gondok, fejem magasabb'
emelem, mint bármely vakondok, törődés gyötör
és éhségnek férge át- meg átluggatja testem,
hatalom abroncsa szorítja fejem, de szívem
szabadon lüktet, csillagvilágok apró ritmusát,
sejtnyi igazát gigász egésznek dalolja,
Én, iderakva a századvégre új ezredet lesek,
nem a harcolót, de ki otthont terem, s kit
megaláz, ami énnékem napi éték és hír a szemnek,
mert kép a fülnek; gyűlölöm a metaforákat a kilóra
mért napi halállal, ínycsiklandó szadistákkal szép
emberi nemet; nem igaz, hogy krónikás ne sírja
a tollat, papírt, ami bénít elszáradt szemekkel,
s könyvtárnyi kérdéssé váljon egy kézrátétel melege,
fertőzött pipacs még sikoltó színe – én a csillagokat
embertelen hogy' szerethetem, golyvás városainkban,
nyeslett falvainkban, megsavanyult erdeinkben
meséknek hőse-gyermekembert hogy ne lássak?
Fekete levegőt veszek fehér gondolathoz, túlélők
vaksága tisztasága szememnek – elhiszem a példázatokot,
tudom, mindegyik velem esett meg, pedig csak írom,
még tudom az időtlen szignót ide a század végére: Én,
de szüleim igazát el nem ismerem – menekülésnél
a jóság is kiül, akár a ragya, egy varangy dicsérete,
mikor én szólnék otthont, megérkezést gyertyás csöndhöz,
hol látni szemekben közös dobogást, örülni csöndet.

Apokrif – részlet

...és akkor, amikor már látta, hová állítják a keresztet, és elvették tőle, de nem azért, hogy megsegítsék, hanem hogy rásegítsék arra a konok kettős fára – akár egy jelenség, egy végtelen szelídségű alak lépett oda hozzá, és reá tevő kezét vértől és mocsoktól iszamos arcára.

– Meggondoltad? – kérdezte, és amikor nehéz szemhéja mozgásával jelezte, igen, akkor még szelídebben hozzáfűzte:

– Ezekért – és pillantásával körbe-mutatott –, hidd el, nem érdemes.

De hiába is mondta. A fához szögezett akkor már, mintha magában forgott volna, akár egy rögeszme körül.

– Távozz tőlem – sóhajtottá –, ezt ne vedd el tőlem!

– Voltaképpen apád is lehetnék – szólt az idegen szelíden.

Ahogy elhagyta a Koponyák hegyét, nem látta senki.

Volt, aki a fölszegezett ajkáról azt vélte hallani:

– Nem ahogyan én, hanem ahogyan te akard.

Szepes Máriának

Sok régi életem, te égi buborék,

ha boldogtalanság tesz fontossá,
szomorúság sejtet meg a lélekből valamit,
akkor ne keserítsen, ha békén hagy a lélek

– akár élek, akár nem –, csöndekbe érek.

Lehet Istenről tapasztalásunk,
mint apró gyermekünk, ki jól 'elvan'
magában, játszik is, egészen addig,
míg meg nem lát minket és fel nem
sír belőle, hogy egyedül volt eddig.

Ki egykor szerettem és olyannyira,
hogy érte élni és örökké akartam,
s még a halál is életem része volt –
ma már remélek élni csak egyszer,
soha vissza nem jőni, ha lehuny a nap.

Nem vigasztal hite a lélek-öltözésnek,
ruhámmal együtt magam székre teszem,
és úgy elaluszom, álomtalanul,
lehetnék lepedő, párna, jó lesz paplanul;
csak emberként ne legyek, vigasztalanul.

Vajon ki bízik jobban? Aki lát,
vagy a vak, aki beletartja arcát
a napfénybe, meleg éjszakát néz,
és nekiindul a világnak.

Tükrös vers

Szembenéztem – mögöttem vagy.
Kinek szemét néztem akkor?
Tükröhideg közelebből:
Egyre fényesb' fényesebb már.
Kinek szemét látjuk akkor,
Közelebb mikor hajoltunk –
Még ha miénk volna is az,

Nem ismerjük, letagadjuk.
Egy pillantás – másik élet
Tükrő által megigézett,
Sose volt még teljesebb az,
Amikor a képek közül
Eltűnt már a hús-vér alak

Vízparti capriccio

Vízparti capriccio

(emlékezés a déli háborúra)

Egy ideje már, hogy egymásban vagyunk a világgal –
és több ez, mint amikor a nő halált vet belé:

odadob egy testet a nagy halásznak, aki csak úgy
ímmel-ámmal kifogja egyszer;

nos, nézem fölvonulását zajoknak, szemétnak,
s oly sűrűségét a Szépnek, ami már fáj,

meg se tapad bennünk, csak zúg el előttünk,
sőt, bezabál.

Nincs az a százéves, ezeréves, milliós építmény,
mi a rögtön követő percben le ne hullna,
széjjel ne esne –

nincs az a művelt ember, ki a fájdalmától
vissza az állatba, sőt, az alá ne hullna –

és dél felől, ahol lőnek, a testvér testvér ellen,
feleségére a férj és vissza –

mit sem tudnak az emberről, aki félig eltemetett
már akkor is, ha itt van, szeret és fél vagy öl.

Folyóvíz mellett írni vagy tengernél –

a hatalmas áramba beletartozni, s mintha kívül állnál,

s testvérek jönnek elő a vízből: egy kicsit Mózes, vagy

Amadis de Gaula, kibe Don Quijote úgy beleőrült,

mert Istentől hoz törvényt s küzd érte.

Erre ilyenkor vakokat hoznak az asszonyaik sétálni,
leülnek a padra, mint csavargók, költők, megfigyelők,

akik már úgy elteltek magukkal, hogy kifelé néznek,

korláton, rácson át a vízre, melyen az idő fehér

sírályai sodródnak lefele a barna tömeggel, de néha,

megelégtelve a sodrást, fölkapnak a légbe, odahagyva

a víz labirintját – fölsétálnak az égbe – és mégis

az embertől várják, hogy enniük adjon: a végtelenből

így szorulnak arra, mi halandó.

Claire-obscur

Uram, ha megtisztítom világodat
mindama bűntől, ezredes mocsoktól,
amit az ösztönök s a rájuk rakódott
szellem produkált;
és föl szabadítom
világodat a magyarázatoktól,
az elfogadás kerülő útjaitól,
s kiszabadítalak templomok fogságiból,
mert erőd akár a mustármag, vagy agyunk
fenső határa, mely magába foglalja
agyunk;
Uram, ha megtisztítom mindama
bűntől világodat, mi általam került
bele, mit génjeimmel szívtam millió
évek s milliárd emberek láncolatán,
ha engedlek átragyogni, fényteli fényt
töretlenül, kit India bölcsei
áhítnak sóváran, s el sose érnek,
akkor lész egyedül, kerettelen céllal,
s mint teljes fényben a fénykép, ha elég,
akkor leszel vakká, legsötétebbé.

Ott megszólalni

Isten sokat köszönhet Bachnak – létének ő
egyik legfőbb bizonyítéka. (talán Juliette Binoche)

Ott megszólalni, ahol Bach abbahagyja
'A fuga művészetét'.
Nem megfutni. Életkeretben tudni
a halál művészetét,
mert mi más a keret, és mi a rutin,
oly körülhatárolt, mit
élünk, a láng egy csöppnyi szálból virágzik,
s örökké gyertya csak az,
mi el sose ég –
de ami örökké, az egyszer sem volt önmaga,
csupán a változás azonos, csupán a mozgás örök,
semmi nem halandóbb, mint a halál;
s oly jó meghalni is, ha nem több, mint ájulás,
a nagy tudattalanba bújás, mikor megszűnik
ami fájna, mert nincs min megtapadjon,

nincs ami kapjon, mert nincs ami adjon,
futamok vannak, emberek embertelenül,
néha megéljük, néha levetjük –
áttűnések hálójában fölfognak olykor,
szól a végtelen rádiója, most adják Bachot.

„Szó eszme nélkül mennybe” – primitív vers: menj be –

és a fények csúcsaira
gyöngyöt gágognak vadlibák,
lefut ez az évszak is,
akár a másik, amire emlékezem;
amikor jobb volt embernek lenni,
mert akkor még emléktelen,
és mindent abból a néhány
jelből akartam előrevetni,
ami felé érdemes előresietni,
dagasztani a múltnak gömbjét,
mit tűr maga előtt a szkarabeusz,
mert gyermekére vigyáz,
nem a ganéjra, ha tűr.
Hanem most itt vagyok,
velem történt, ami történt,
ha vagyok, most, itt vagyok,
azt hittem: szemben magammal
menni – másképp nem – érdemes;
előrejuthat az ember, de belülré
másképp sohase nem.
most, hogy egy ideje 'helyben járok',
papír se, toll se, se gondolat –
parancsot várok vagy fél kiló
reményt bontható stanicliban,
már látom: nem oly nagy dolog,
de fontos a kifelé menetelés,
mondhatnám: játék, s nem
tőlem függ ez az egész.

kellenek a jelek: ifjú Luthernek
a villám, Aranyinak az álma,
Pascalnak az örvény, nekem meg
'mifene' – de mi van, ha én vagyok a jel,
és nincsen oly tükör, melyben
a rálátás segítene.
a homokozóba engem miért,
hogy a végén mertek csak
engedni, be; a homokozóban
már minden kristályszem
vár része lett: csúcs, torony,
bástya, átjáró, emelet,
illanás semennyire, csak én,
aki belépett – minden vár már épület.
ó, csak a dal van, már a madár sincs,
nézek az égig, látok a fáig,
hallok az ágvég kiabálását:
ki vagy? ki vagy? újra kivagyolását,
vékonyan az égből, vagy dől le az ágról;
megtapad a lélek vagy elszivárog.
égbe nyíló gyökereken ünnepi
feketében kaparós sorsjegy
világba kiáltja: nem nyert, nem nyert.
varjak a télben. várjak-e tétlen.
ha van benned hely, hová
isten odaférne, talán már
nem is kell, hogy odaférjen.

Viharban

Mint jövök én ahhoz, Uram,
hogy utánad olvassam művedet;
lánchegeidnél magamra
nézek, fejem rázom: – Hát lehet ezt?
Esőd előtt, ha világod
szárnyas, könnyű része egekbe száll,
én csak leselkedem: a vihar
oltára mögött ki áll?
Uram, itt több köze van hozzád
az egy-nyaras szárnyas tetűnek,
ki hívásodra kész tengerre
röpülni-veszni – mint énnekem;
ki nyelvet keresek: hiányod
átélni; – dadogok, fogalmak
béklyójában megnehezülve,
s nézem: hogy írod át az eget.

Tedd, amit nem tudsz

Harmincöt évig mondtam:
amit tudsz, az nem több, mint
rutin, halál: és szélén érdekes
minden ország, határain világok,
ott, ahol az átsapások előtti
a pillanat. A határon.
Mert a rutin nem én vagyok. Halálom.
S most, harminchat felé,
már elviselem a csendet,
nem kell a küzdés felszín-zaja,
lihegés és félreértett mondat,
inkább figyelek. Mert határain
érdekes minden ország; ott, ahol
az átsapás vékony hártájú
pillanata – s ez bennem.
Van, aki centrumnak hívja,
mások arany középszernek,
már tudom: a kalandok bennem.
Nem úgy díszes ez, mint kit körülvesznek,
s behajszolnak egy élve-feledésbe –
mert testvéreim itt vannak bennem.

higgadtan

az ég ugyanúgy néz,
ha szemed lesütöd
vagy visszanezel.
széttört tükörnek
darabja vagy, tán
barna földdarab.
mindegy. a tekintet
hidd el, ugyanaz.
magányos lehet
az isten: úgy egyenként
veled és mással.
néha ének hegyében
legyőzhetők az árnyak.

Ismeretlen magyar költő sírverse

Sohasem a halál nehéz,
csak a hozzá vezető út:
meglátni Isten szemében
porló, barlangos üreget.
Kő akartam lenni régen, szikla,
kitisztult, mint a rácsszerkezet,
miben nélkülem is magam vagyok,
vágytalansággal már büntelen.
S most, eső után, fűszálnyi zöldből
hártyás szárnyon íves vágy emel
napot tudómba szívni, kék eget;
glóbusznyai szemmel szertenézek:
hangok szólnak, apró tüzek:
'minden útnak egyike vagy,
egyszerre gömb és egyenes,
nincs pihenni porló üreg.'

Érted

Érted? Ha nincsen kihez imádkozni,
akkor is összegyűlnek az ember szavai,
megsűrűsödnek a nyelvcsap tájékán,
torkot fojtanak, és megölik a lélek
csendjét. Ha meg van csöndje a léleknek,
akkor akad lélek is, kár lenne tagadni,
kikerülni, merthogy miből áll az ember,
ha menni kell, hogy tényleg menjen,
ne csak úgy, testileg; vagy maradjon
fában, virágban, maradjon meg az elmúlásban,
ami nem a halál, de a szél szói, susogás,
a tenger mormogása, a fű sercenése,
a bebábozódás misztériuma, beépülés,
akár, ha anyag is a lélek, vagy pár gramm –
de hogy épül föl apám, hogy szavam kijavítsa,
miként higgyem én el, hogy cseppben a tenger,
amikor engem a bálnák érdekelnek.

Érted? Ahol ketten összegyűlnek...,
gondolatomban hozzád fordulok, bárki –
vagy, aki vagy – szerepcserére én is itt
vagyok, habok öntudatával tengermély fölött,
s ha úgy vagyunk, a mélyek nem zavarnak,
szóhídon át új járást megtanulnunk
művészet, akár az Isten, világpoéta –
s mi visszatermünk, mit a vízkertész
visszametsz, vagy a selyemgubót, ha szállja
szélbe száll, akár ökörnyal-pókfonál;
ó, utazó, hát szólj az úthoz – ugyanaz –,
szólj a célhoz, vízhez, éghez – ugyanaz –,
tűzhöz beszélj – hisz nem anyag, de forma,
akár ima, mi már kimondatott,
s akár a lélek, ének, száll és nem pihen,
de elfogadja visszhangját a múltnak:
fogadd el, földi, végre égi képedet.

A vándor

(Kahlil Gibrannak)

Előbb ért el a híre hozzánk, mint láttuk volna.

Egy bizonyos, oly messziről jött, ahová gondolnunk képtelenség, mivel – A hatalmas távolság még egy gyermek fejét is szétrobbantaná – mondta barátom. Azután hozzáfűzte: legalább százéves, ami egyértelmű, látszik az öltözetén.

A kutyák sem ugatták meg, nincs idegen szaga.

A bebugyolált ember előtt ajtót, kaput kinyitottunk, talán mert mifelénk úgy tudják, az öltözeke alatt mindenki anyaszült meztelen. Mégis lefelé fordultunk, mert aki gyerek, az nagyon figyel. Ruhája, bőre titkokat és szálnalmas csontokat takarhat. Az asszonyok fürdették le, meglepődtek csecsemőszínű bőrén. Befogadtuk vendégként, megeztettük. Szemében sokatmondó fényt láttunk; alig tűrtük, hogy jóllakjon, hiába éjfél már, vártuk meséjét, el nem alhattunk. A ruháját kicseréltük, kutyáknak sem adnánk a régit.

Illatos füstölőt gyújtottunk. Jóságos, megviselt arcát szinte belefúrta a frissen mosott, tiszta gyolcsba.

Közel húzódtunk hozzá, mellé telepedtünk, ágyához ültünk; egyetlen szavát el ne veszítsük. Miféle múltak hozták, úzték ide közénk, mi mindent hordoz legbelül, amitől koszosan is olyan volt, akár egy szent. Ismerheti a világot, ez ittenit s az ottanit, ami felé igyekszünk; többet tudhat rólunk is, akinek ilyen tapasztalatai vannak, úgy ismer minket, akár a tenyerét. Lélegzet-visszafojtva vártuk, reméltük, mit tudhatunk meg tőle, a teljes élet álruhás császárától, akinek birodalmában a nap le nem nyugszik; aki előtt minden megnyílik, a növények, az állatok, az emberek alig várják, hogy rájuk tekintsen, mert nem kell félni tőle, mert jobbik énüket tükrözi nekik vissza hatalmas, tiszta szeme.

Még a szomszédból is itt tolongtak már a szerencsések. Köribé telepedtek szomszajosan, mint akik várják a megvilágosodást, a fényt, mely a jövőnkre vetül, az útmutatást; a mesét, hiszen rólunk szól valamennyi mondata.

A kételkedőket erre az estére elhagyta minden hitük, az agyukat szétforgácsoló sehol sem levésük odakint hagyta.

Amint lámpásunk sátra alatt körbenéztem, újra azt láttam, amit apró gyerekként; ha körbenézek, körülöttem állnak, ülnek, bizalommal néznek, mintha mi együtt lennénk egy hatalmas szem, tág pupilla, és oly jó nézni, mert így mindent észrevesz az ember; és ezzel így van a többi is, ki fejét körbefordítva érdekelt, és mindegyik körközeppontra, ha onnét kezdi el; s már nem is tudtuk, miért jöttünk össze az izgatott csöndben, a gyöngye fényben egy lélek, egy test; és ekkor a vándor, a tiszta ruhájú, akár egy zsák krumplics – úgy dőlt el mellettünk, szavát se hallottuk, elaludt.

Álmában mosolygott, s csak aludt.

Ezek

Ezek még mindig dalok, pedig én nem akarok dalt írni.
Hordom már elég rég ezt a jelmezt s rajta a maszkot, hogy
választani tudjak – merre siessek szét múltamban, s tudjam:
tereimből az ablak vissza, hova nyíljon.
Bármerre, visszanézve úgyis ez a táj vár;
könnyed sötét pók finom fehér szála ereszkedik hajamra;
jaj, hogy félttem én a pókot egykor – titkos éjjáró,
karmosan mérges, öl is, látványosabban, mint a többi állat;
hányat tapostunk undor-győztesen, bele homokba végítéleten
– hol voltunk mi az úr; aztán a két pofon: szerencse-gyilkosok!
Ma már a tisztelet himbálja szememet, mely minden
előnek kijár, s hogy szánkáz szálnyi haván és fut,
iparkodik, fonálát észre se vettem s máris:
finom fehér szála hajamon, gondom a múlt,
jelenem megadom, mennyezet repedését, fejem felett
a kőlapot megfigyelem, csak a légzés, csupán
a tér egyre szűkebb – én már nem tudok unatkozni,
gyerekvilágra külső bajt látni: szálkát meg csápokat,
ízelt lábakat nem félek én – idebenn az a pók már,
belőlem fonja burkát, szemeim befelé néznek,
keresek csodaszép képet, útravalónak az útra,
selyemszál-egyszerű képet, lehántani jelmezt és maszkot:
csupaszságra kérni a hálót.

„Isten szemében nincs szemét”

– A csengetyűsfü – Babits

micsoda öntisztulás, kedves Mihály,
de mi, kétágas szoftverek, mit tegyünk,
nekünk szánk tele, s nem amit beveszünk,
de ami kifelé jön belőle, mind,
amit átdolgoztunk magunkon – lenne
a mi mocskos munkánk, és nem is kevés.
Isten nélkül szabad ideje nincs az
embernek: az eget kell tartania,
közben üzennie folyvást: zavaróan
nagy a csatornazaj, redundancia.
Így aztán, Mihály, képviseld, ha tudnád
megannyi fiad, Magtalan – ott fönn:
hiszünk a szabad akaratban; mondd meg,
ha összefutsz Vele, végül is Ő dönt.

Babitsnak főhajtás és hullás, kétszer

(Ember semmiképp)

Én, aki büszke voltam, hogy a praktikumból kimaradtam,
azt hittem, egy fontosabb, távoli gyakorlat műveseként;
fáradtan ébredek, s szégyellem: eluntam a teremtést,
az isteni műbe miért is rakjam bele magam napra nap,
méltóság nélkül mit ér a kéregetés: majdnem madár,
majdnem kutya vagy macska vagyok, de ember semmiképp –
s kutyám rám nézett százezer éves szemével,
borsódzik hátam: belekeveredtélt ebbe az egészbe,
azóta kukkolsz, hátha kileshetsz titkot, amire
téged valaha 'csak úgy' rákentek, s most várnák,
hogy örvendj: éke teremtésnek. Szólsz is, beszélsz,
de szavad elszárad a szélben. Rezdülsz – már csahol,
ebédet vár kutyád, s ha nem adsz, megszerzi maga,
mert nagy vadász. Mi az, mit nem tud, mitől az ereje?
Az almafát, miről szüretelhetnék – hányszor lepisilte,
pontosan kijelölt helye van itt a világban: hűség
és tisztelet – én meg röpkölhetek, ahová tetszik,
gazdám legyűrhetetlen pórázával nyakamon; újabb
évszak jön, s belehalok mindegyikbe, föl-fölhajigálnak
az égbe, pedig hullok alá akkor is, ha itt vagyok.

(A csendben összeér)

Ez már egy másik történet, ez már nem én vagyok,
szerencsére nem én mesélem, csak itt vagyok, akár
a kerti út, fehér kövekkel, oldalában fákkal, rajta
hangya siet fel, madár lépdél, vadászik macska.
Árnyék hull rám, olykor fény, eső vagy zúzmara.
Már régóta – itt, s ahogy az élet járja, néha
azt hiszem, hogy erre jönnek, aztán továbbállnak.
Nem köszönnek, biztos jól ismernek, nem félnek,
meg se néznek, szagom se, testem se idegen, mennek.
Miert hittem azt, hogy kilábal a földből, ki megszületett,
és jobbat lát a pornál, aki megéhezett – végül is.
Nem kell jónak lenni, hogyha szólnak rólad,
rossznak se tán, hisz más dimenzió, amiből szólnak.
A csendben összeér, mi futna szét, míg úgy hiszi:
mászna, szállna, ráгна, szólna – háttérben a kerttel.
Akár egy kép, mit fellógnak – szögre, s egyre sárgul,
épp úgy volt a sok fa itt a kertben; s most, hogy
látható már – hidegben a sárgult képek esnek.

Csend a dolgok lelke

A jelent én oly csupasznak szántam: amilyen.
A múlt utódja, jövő őse rábámul az elmenőre,
dátumot kever, s ha azt tudná legább: mi zajlik.
Csend a dolgok lelke, s így az emberé –
egy elkevert és újraosztott kártya,
hogy gömbfejével többet tud egy nyárfa is,
mint akár (kibicként) bárki társam.
Hogy volt, mi volt, kinél, miféle vágyak?
Valameddig mentek fák – azóta daczból: állnak;
s a nyüzsgés filmjét köztünk levetítik:
unják – majdnem úgy, mint én is tenném:
hogyha ember lenni végre elfelednék;
tisztán tudnám: ki voltam egykor, s holnap
mi lesz a szájalomnak újabb tárgya: voltja.

Sosem találsz a mának méltó társat,
mi színesebb és duzzadóbb, mint épp ez,
meg harsogóbb és fényesebb szivárvány,
miről tudnád: nem volt, nem lesz – mert épp ez.
Egy hang, mint szál a gyöngyöt összefűz,
e hanggal keltél, jársz, bealkonyulsz;
végtelen vagy: mai napnak gömbje
átbökve-fűzve – határtalanul.

Mikor

Wenn (mikor)

Amikor az ember tele vággyal,
Nem tudja, benne a vágyhalál van:
Előbb-utóbb mindig rátalál majd.

Mégis tele, pedig tudja, állat,
Amelyik áltódik ezer vággyal,

S kifeslik belőle majd az ember,
Akár bábból naiv újra-lepke.

Wenn Du I. (köszönni)

Amikor jöttél,
még nem tudtad,
te vagy.
Akárki jöhetett volna,
amikor jöttél.
A találkozástól lesz az ember azzá,
aki előtte soha.
Te te, én én,
aztán mivelünk mi lesz,
vagy lesz-e mi,
az kérdés,
ahogy minden találkozás ott kezdődik,
ahol már nem lehet elköszönni tőle.

Wenn Du II. (segíts)

Rosszul vélted kezéd vonalát,
ha tovább nézed,
meglátod folytatásodat, itt,
e megfáradt tenyérben.
Sorsnak gúnyolják mások,
te vedd csak simításnak,
ahogy ütni szoktak,
e kéz nem arra támadt.
Mert ahogyan kíno a földből,
s egy időre ember hadonász,
nézd folytatásodat, segíts
meg minket, Adonáj.

Wenn Du III. (között)

Ameddig elnézel.
Ameddig ellátsz.
Ekkora lenne a horizont.
Ennyire telik az embernek.
Attól addig, nem tovább.
Közben nem látod magad,
csupán ha észreveszed
a másikat, aki azt mondta,
ott van, ahol összejönnek,
mert ott megszületik a között.
Egyik hívő lesz, másik barát,
harmadik szerelmes,
ki meg szülő – látó mindegyik.

A szúnyogháló

Világéletemben kétbalkezes voltam, bár ezt mások már előbb elfogadták, semmint bizonyítékát adtam volna; így hát, objektív üzenet híján, nem is sejtettem, mire vagyok képes. Napjaim oly megvető unalommal folytak egymásba, akárha az örök-kévalóságban élnék, egy szóval: majdnem kimaradtam belőlük. Mit sem tudtam én a megfigyelés extázisáról, a káoszra lakatolt rendről! Óram egy hete nem járt.

Amint fölálltam, éppen a hokedli közepére, valósággal kezembe került az aprócska konyha mértani középpontja; szinte éreztem a markomba súlyosodó, jelentőségnyi pöttyöt.

Mármoros, királyi pillantást vetettem a négy égtáj felé, tekintetem, miként uralkodó suhint kardjával a hódítás jeleként – de ekkor majdnem legyőzött a szédülés. Meg kellett kapaszkodnom a faliszekrény vágós széliben. De mit sem zavar az éles perem, ha az embert szent cél vezérli, túljutok a megingáson és lépek följebb. A szabványméretű konyhaasztal újságpapírral gondosan fedett lapjára. Már is négy emelet, egy asztal, sőt egy újságpapír fölött magasodom! És itt még csupán a talpam van!

Előttem nincs üveg, se fal, se rács; csupán a betonnyílás, a maga őseredeti állapotában, benne az üres fakeret. Horror vacui. A genezis feszítő állapota. Tér, ha csupán méterszer fél is; de karom erős, szívem emelkedett.

Lehajlás. Zöld színű csőért, szúró fémekért, ha már sár és agyag nincs a Teremtőnek. Széthajlítani a nedves tapintású hengert, élekhez illeszteni, sarkakhoz; emitt óvatosan behajtani, rajzszögekkel rögzíteni, majd ollóval levágni azt, ami fölösleges.

Lehetett volna mindezt szakszerűbben – előre elkészített, merev keretre, rendes szöggel, kalapáccsal; riglivel rögzített, ki-be tehető nyári szúnyoghálót.

De ez így, ilyen szűkös körülmények között, ha az ablakkeret festése előbb-utóbb föl is pattogzik tőle, mivel a fagy és a nap végez vele – az ily módon lehetséges szúnyoghálók közül – igenis, ez a lehető legjobb.

Én mögötte. A szúnyog is mögötte. Más-más oldalon.

Ez a teremtés lényege. Arcpirítón egyszerű munka, miért vártam hát oly sokáig vele.

Némi emberi hiúsággal művemre nézek. Nem látok semmit, csak zöld műanyagot. Megszűnt a túlsó világ, így az enyém lett mindenséggé.

Büszkeségem úgyszólván határtalan: micsoda munka! A sarkok sarkok! Az élek élek! Gyötrő szárnyas dögök laposkúszásban sem jöhetnek át rajta, meg aztán szárnyasan kiváltképp ne ugráljon a féreg! A szárny arra való, hogy megsokszorozza a felületet, így éppen, ami ilyen magasba röpíti – akadályozza meg az állatot, hogy immár bejöjjön.

Hatalmasnak érzem magam a konyha csúcsain.

Bár, ha belegondolok, mintha már eddig is egyenlőtlen lett volna a küzdelmünk. Hajnalonként a téboly, a döngicsélő hangra felriasztó vadászöszton: – Szúrj, de csöndben, ne mászkálj az agyamba! – hisztériája.

Nem igaz, hogy a vadász örül a győzelemnek! A győzelem foltot hagy, előbb emléket, mint egynémely csípés. Randa és bebarnul.

Ez a mostani, ez az igazi győzelem! Így, vértelenül.

Ha azonban kissé hátrébb lépek, és nem éppen a hálóra fókuszálok, varázslatosan kinyílik a zöldön túli tér. A másik panelházra. Mintha a mienk tükörbe nézne, de nem. Minden pontos. Elhelyezhető. Viszonyítható, akár a milliméterpapíron: négy vékonyabb műanyag szálra egy vastagabb jut, az egész egyetlen hatalmas, valóságos koordináta-rendszert alkot.

Ha részeiben nézi az ember, a nagy egész mozgó, eltérő, létező darabokra bomlik. Ott... az az elszíneződés a jobb felső résznél... az az asszonyos fej, kissé lejjebb... Finoman bemérhető a mozdulata is. Igen, szétdarabolni azt, ami előtted van, analizálni, pontosítani, megnevezni. Hány ezer éve is? Az egészet szétszedni, a részekre nevet találni; hiszen ez a tudás!

Hoznám könyvemet, ahogy naplómát hívom, a nagy elkönyvelés kötetét; a bal alsó hatodik ablak föltájában elváltozás!

A változás az élet csupán! A beton nem. Ott nincs elmozdulás. Ott kirakhatják a fejfát. Engem a kirakás mozdulata érdekel. A kitevő. A hatvány. A működés. A vadászat hálón keresztül. A részekre.

Átnézek, majd vissza a hálóra. Vibrálástól pislogok. Oda-vissza, oda-vissza. Bizonytalan minden bemérés. Talán a módszer, talán az eszköz. Nem látom az asszonyos fejet... jé, kutya volt!

Újra a zöld vonzza tekintetem. Ha jobban iparkodom, megmerevedik a szemem. Lázasan vibrál távolba-közelbe, próbál megkapaszkodni a háló rács-szerkezetében, de fárad. Csíp, ég, fáj.

Spontánnak kell lenni! Abszurdum. Nem bírom a részekké roncsolt, szita-kötők mozaikszemének talán egyértelmű darabkákat.

Az élet más minőség! Öklömet belevágom életem fő művébe. A boldogan kipattogó rajzszögek, akár egy fémes, friss zápor; a zöld, műanyag koordináta-rendszer máris bután lefeg a negyedik emelet örök szelében.

Alkonyul. A langyos házfalról, miként egy fontos üzenet, bebukik az első kecses, szipókás állat.

Talán szúnyog.

Galamb

Bajban vagyok Jónással –
milyen postás az,
akit nem érdekelnek a gójok,
csak viszi a híreket,
és kikerüli a veszélyes negyedét,
– dögöljenek meg.
Pedig ott tán vendégjog védené,
hiába más az istenük,
mégiscsak isten,
és az istenek szakszervezetében
egy fölöttes rend uralkodik.

A tisztelet ottan a fölálkozás előtt jár,
és néha nem követi áldozat.
A bűn meg akkor is bűn,
ha 'offshort' cégben realizáljuk.
Marad a röptetés célirányosan,
a menetrend szerinti cet,
a példázatok és kioktatások,
az adóbevallás, az államszeretet.
De nem.
Jónás még rasszista.
Az Úr egyetemes.

Vegyes akaratversek

belőlem könnyen hős lehetne
én féltem a mikulástól
aki egy alkalmazott
az ajándékbizniszben
érdekelt ha megfizetik

mert a fal majd'
mindent eltakar
ahogy gyerekkoromban
szobám fala mögött
elfalazva titkosan
egy isten könyökölt
és azt akarta akkor
találjam ki mit akar
és azt akarja
ne akarjam
kitalálni mit akar

milyen nagy bölcsességgel
magyarázzuk, Istenem,
a Tè nagy csöndességedet

az úgy kezdődött

az úgy kezdődött, hogy elhitették velem,
mennyire fontos vagyok: szeretetem nélkül
a pokolba jutna valahány.
elhittem, próbáltam tárgyalni luciferrel, hátha,
de kihátrált a felnőttes complot mögül, jelezte:
ez butaság, ilyenben a még nem bukott angyalok
sem hisznek, hát még a dörzsöltebbje.
maradtam én is a helyemen, a hálózat hiába
működik, még egyszer nem vernek át, elég,
hogy itt tartottak az idehozatalon túl is.
csapdába kerültem, amit azóta szabadságnak
magyarázok, ha más is senyvedne tőle, ne vegye
el a kedvét. elvégre definíció kérdése, mi van.
nagyobb csoda, hogy egyáltalán van valami,
s ha már ennyire filozofálnék, inkább megcsókolom
anyámat, elkenek rajta egy kis csokifagyit,
hadd szidhasson, milyen hülye egy hatéves.

Akciós mosás egyszínűekre

Kisebbségbe kerültem,
hiába piroslik az orcám,
nem értek egyet önmagammal;
hányom a falra a borsót,
nincs ki letakarítsa,
végső remény:
megint a gravitáció segít,
ahogy Adynak egykor,
a kórhajításnál az orcára esés;
mert a hűség – végül is –
sorskérdés,
ez az anyázó hazafiság,
talán már Kölcsey
így volt vele, az egész
Herder utáni magyarság,
mert válllvetve dolgozzuk meg
a férgekkkel e földet,
'amelyből'
s trágyázzuk a szellemet,
ha magasra sikerül.
'Hazajövök és honvágyam támad'
– semmi baj,

majd visszaverjük –
gondolta reális énem és értem,
bár csuda tudja,
minek e napi benső zászlófelvonás,
hisz gazdasági kényszerből,
túlélő logikából
volt már javaslatom:
kisebb a költség,
nagy a hatás,
alakítsuk a trikolórt bátran:
foltozzuk közepét,
tetejét és alját más színűvé tegyük:
középkolorrá;
s lengessük fennen,
húzzuk fel jó magasra napjában,
a mi napunkban,
mert eljött végre ez is:
éljen, éljen
a három szín végre
megbékélve az egyben,
lengjen fennen,
hirdesse örök nemzeti dicsőségünk
a lehetséges keretek közt,
hogya még szabad:
büszke fehér!

három hajsza

1

egyeseket világnézetükért
egyeseket vallásukért
egyeseket 'fajukért'
egyeseket mert megszülettek
egyeseket mert nem mertek
egyeseket félelmükért
egyeseket mert szerettek
egyeseket mert nem ismertek
egyeseket mert nem öleltek
mindig egyeseket ölték
egyes tömegeket
meg a tetoválást nem szerettem
másra emlékeztet

te, mondd meg őszintén, fáj neked, vagy képzeled?
 ha relaxálnál, nem fájna úgy. vagy ütöttek?
 a fáklyák pernyéjét se bírom, a szagát se,
 égő viasz, papír, fa, ki tudja, mit írhattak rájuk.
 ha semmit, annál fájóbb. az ember betű, amit
 beleírnak a történelembe citrommal. semmi se
 látszik belőle, de ha tűz fölé emelik – ott van.
 a tűz fölött, a fény fölött az ember, ha múlt is.

látszikot nem ismerek – mondta hamlet, aztán
 látod, mivé lett szép faja. fajtája, mi tikkad,
 mert kövér, meg harmincéves és szőke.
 de nem bestia. utódja nincs, és nem tehet
 egyikről sem. talán horatio. de ő impotens
 túlélő, tipikus sztoikus, aki le se eszi magát,
 inkább diétázik, mert a valóság fölé tart.

és ahol embert ettek? az a tábor nem ott van,
 ahol a kalibánok a karibi térség rítusával...,
 az valami távoli szovjet tábor az átnevelésre.
 életből halálra szoktatás egyeteme, nem úgy,
 ahogy gorkij nevezte az élet-egyetemet.
 meg félúton a náci táborok, balra ötven méter,
 de akad belőle több is, az elvonatkoztatás mű-
 remeke: embertelen lények kivonják emberből
 az embert, valami ígé farben, de selejtes,
 ezért szégyenükben megsemmisítenek.

mehetsz tovább, emlékezhetsz: örmény,
 kurd, palesztin, kambodzsai, aka, a kínai
 milliók, japán irtások, a szigetek, közelben
 délvidéki mészárlás, málenkij robotok,
 jaj, katyn ki ne maradj; meg a gyerekszemek,
 meg afrika, tuszi-hutu és közel-kelet –

a menet a józsefvárosi állomásra tartott
 fáklyásan, zenével, ünnepesen; rendőrök
 biztos sorfala közt, akik elé egy kendős
 férfi telepedett, s felmutatta három fényképpel
 az üzenetet: palesztin holokauszt.
 minden menetben ott a helyem.

ide-oda lépked az ember,
valaki meg odavan, ahogy jár,
amikor a lábait nézi,
nem láb ami vonzza, de táncolás.

a hajakat meg akarom írni,
kedvesem haját, mi fönnakadt

haj, haj, haj, haj, haj
kedvesem haja, fekete hullámos zsidóhaj,
a legváratlanabb helyekről kerül elő,
megannyi győzelmi zászló, a szerelemé,
szerelemhaj, amiben megtaláljuk elveszett magunk,
ami behálóz, nem enged, erővel-gyöngeséggel,
és már egy-két ősz szál is megjelent benne,
és az is erős-gyöngye, és emlékezős a régiekre,
és a haj, haj, haj,
zsákokban, kilóra pontosan mérve, hasznosítani,
ha már levágták a hajakat, nem a rák miatt, de mert
rohadt a rend, ami elrendelte, emlékhajak, amiből
kifésülve az ember, kapcsolat, szent, szerelem.

Banális vers

Egyre több embernek nem tudok mit írni,
talán azért, mert szeretem őket.
Ameddig ez csak egy lehetséges folyamat,
persze hogy tudnék mit, de most,
minek mondjam a levegőnek, hogy nem bírom
ki nélküle, sőt észre sem veszem,
mert a természetes állapot az, hogy szeretek
levegőt venni, és általában kapok.
Aztán a víznek is minek mondjam, jó, hogy van,
megtisztítani, szomjat oltani,
vagy lebegtetni, mit addig hordtam, és nekem ad
egy másik dimenziót. Talán ennyit
mondanék a barátságról, meg arról a szeretetről,
amit itt és most kéne ellátni névvel,
ebből a pontból kiindulva, aki vagyok, s akinek
kiterjedését nappal és éjjel megadjátok.

Tegnap, ma, és

Tegnap
Égre fölnéztem,
fák tetejére
és odafönről
golyó esett.
Nem egy, de száz is,
mintha akárki
lődözne onnan
és célba vett.
Kapucni fejre,
védelem teljes,
nem lehet engem
levadászni.
Aztán fordultam,
lefelé néztem,
meg ne tapossam
árnyékomat.
Siettem haza,
úgy, hogy ne csússzak,
össze ne törjem
csontjaimat.

Ma
Ma láttam a
legsarasabb
galambot.
Ily laposat
én még sose
láttam.

Az egész, a-
kár a szárny,
amelyből.
Szárnyalás
hiányzik:
lélek útja.

Nem is madár
az már: viasz-
pergamen,
Kezem nézem
éppen, e kép-
nek megfelel.
Színtelen és
szinte föld-
színű kezem.
Lehajolok,
felre, életet
teszek.

És
Ég felé tart
minden állat
és az ember
onnan jött.
Föld felé megy
minden ember
ki állatot
megelőz.

Tanárember, bár tanulna;
négygyerekes, bár gyerek lenne;
olykor élne, de jobban megválogatva,
mikor, hol és miért;
ha mégse, akkor írna.

Petz György 1955-ben született Budapestén, szerkesztő, író, költő, tanár. A Szépirok Társaságának tagja. Tíz évet Szegeden tanult, ill. tanított.

Néhány műve:

- *Bolha a világ ura* (gyerekkönyv)
- *Te is Az vagy* (versek)
- *Maga a tettes* (krimiparódia)
- *Murphy-kötetek*
- *Fölvett arc* (Frida Kahlo-regény)
- Ismeretterjesztő könyvek (*Újszövetség; Görög mitológia*)
- Kisregény-trilógiája megjelenés előtt (*De fenyő* – 1956; *Éltre való* – 1973; *Az ecetfa illata* – 1989)

Napkút Kiadó Kft.
1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Telefon/fax: (1) 225-3474
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős szerkesztő: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence